

4

1775.

1. Schmitt, Johann Leobardus de: De privilegiis serua.

scribis S. R. M. Civitati Norimbergensi concessis.

1777.

2. Siebenkees, Johann Christian: De studio chronologico

juris praesertim Germanici

1778.

1. Vönger, Pomeranus: De capitibus quibusdam inudatos

Norimbergenses.

2. Fleischmann, Joannes Fridicus: De abusu rei fructuariae

modo tollentis usum fructuum spuris

3. Haer, Georgus Christophorus: De litteris investiturae

imperialibus quatenus prohibent contra feodales

res in illis contentas perirentem

1779

1. Koenig, Joannes Christianus Guccius: Selecta juris

maximè civilis capita ex legibus Norimbergensibus

illustrata

1779

2^a = ⁶ Mithani, Iohannes Fridricus: De primis et effectibus defen-

ditus naturalis etiam in statu civili prole dicitur

juris 2 Incept

3. Anzger, Iohannes Gottfried Christianus: De nemore prole
civilis Morica presentium delictorum

4. Schauer, Iohannes Baptista Inceptor: De iuramentis

1780.

1. Birkner, Paulus Fridricus: Breve de iure iuridic
sistens praecipua commoda ex iure offerendi credito-
rum hypothecarum secundis aduersus priores compl-

entia

1781.

1. Colmar, Iohannes Albertus: De iure civitatis Norimber-

gensis

2. Fiedrich, Iohannes Ludovicus: De vulnerationum status

factum e Germanorum legibus ante dicitur

3^a Schmierius, Joann. Michael: De signis criminis faciosi
libelli 7 Graphi

1782.

Gruber, Johann Baptist: De substitutione exemplari
patrum atque sororum.

1783.

Strobel, Joann. Urbanus: De testamentis institui singulari
continuum.

1786.

Waglerus, Paulus Tobias: De pactis remissivis cum delictis
abactis

1787.

1. Wuelckern, Georg. Christianus Rudolph: Selecta capita
doctrinae juris praeter Germanici de constitutione
civitatum imperii interna extibus.

2. Willius, Georg. Rudolph: De omnibus piscatoris

1788.

Hesselus, Godefridus: De jurebus circa salum metropolitana
in Germania

1790.

1. Künze, Francus Christianus Benjamin: De testibus amicis
2. Lahnus, Benedectus Gabrielus: De jure collectandi et
generis specificationis vasa de jure collectandi re. publicae
Novolugis

1794.

Schmid, Johann Jacobus: Deceptionibus stupratorum
ad satisfactionem privatorum contra stupratorum
agentem repellentibus

1795

1. Lorsch, Christianus Godefridus: De communicatione bene-
vici universali insecundis nuptiis mortuus prole
prioris thori hanc aclus

1795

2. Stuey, Wincentius Klayser: Dissertationes sex, eisdem
artibus examina systematica Brunsvicensis Physiologiae

1796

1. Layritz, Petrus Wilhelm Auburni: Dissertationes
artibus observationes & auctoritate diplomatum
ex archivio Imperatorum conuolue in juri scientia
usa.

2. Lindner, Georg Jacob: De obligatione alendi liberos
illegitimos.

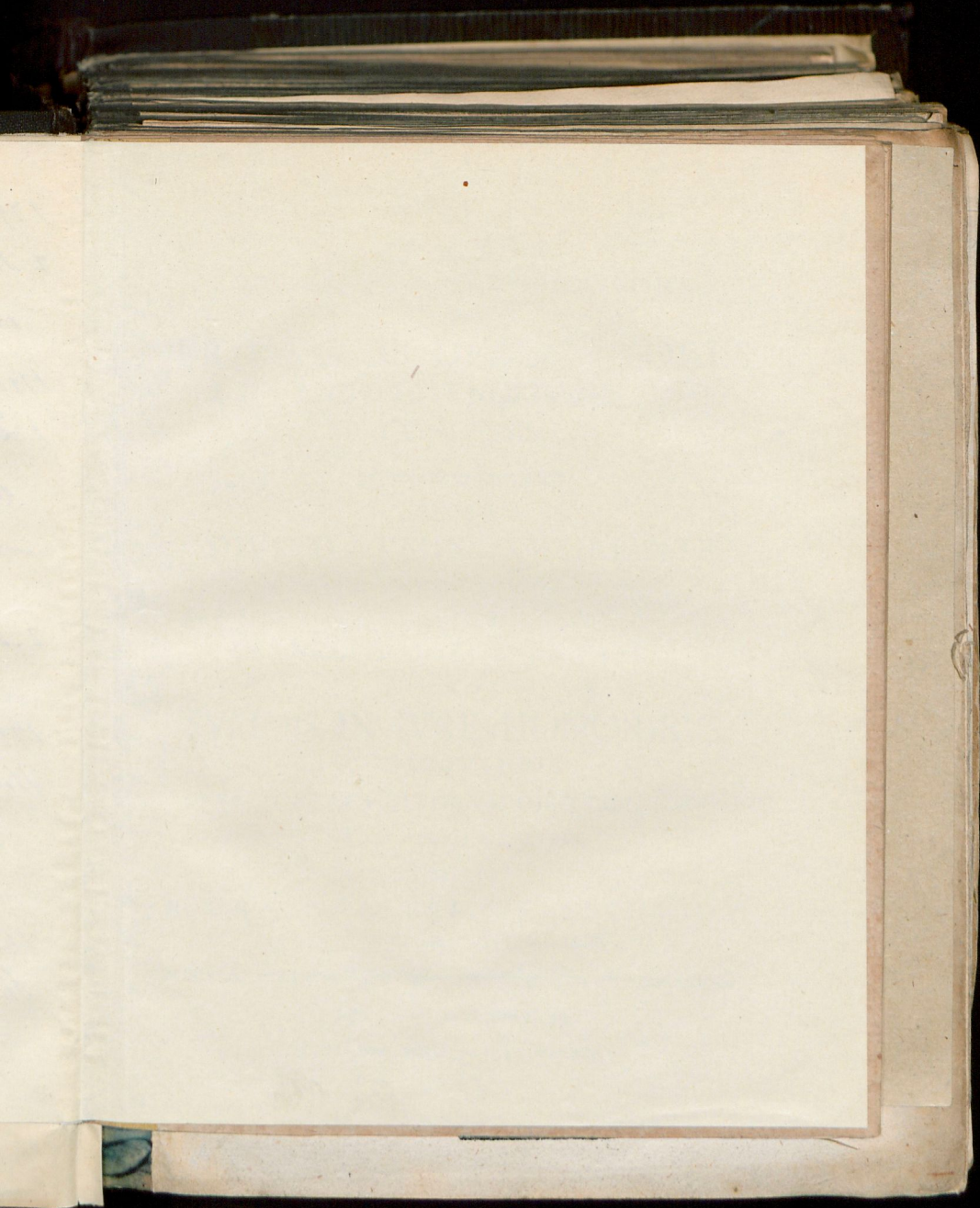
1799

Holyschaker et Harvath, Rudolph Christoph Carl Ignaz:
De poena extraordinaria deficiente plena orationis
probatione antiquam decernenda.

1800

et Webermannshausen
Stürmer, Johann Christoph: De libris
Circu quantitates et Magnetismum aquae in aëre meteoris
componendis aquae Essentia

F. de Schmidt de privilegii Ceregratoris civitatis Norimbergensis.

IVLII FRIDERICI MALBLANC
I. V. D. PROF. PVBL. ORD. ALTORF. ET COLLEGII
ICTORVM ASSESSORIS

COMMENTATIO

1779, 21

DE

POENIS AB EFFECTIBVS
DEFENSIONIS NATVRALIS

ETIAM

IN STATV CIVILI

PROBE DISTINGVENDIS

QVA SIMVL

LEGES GERMANICAE

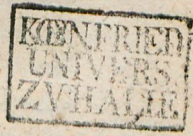
ADVERSVS FACINOROSOS VAGANTES

DIE ZIGEUNER etc.

EXTANTES

ALIAQVE IVRA HVC SPECTANTIA

ILLVSTRANTVR.

P. 52.

ALTORFII

TYPIS IOHANNIS ADAMI HESSELI
ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

INSTITUT MANNING
UND
COMMERZIAL
POLNIS AN EFFICIBVS
DEBITIONIS NATURALIS
IN STATV CIVILI
LECTIO DE MANICAB
ADHUC TACTVS VICE
ALIOVE TEX HVC SECTANTIA
ALIOVE TEX HVC SECTANTIA
ALIOVE TEX HVC SECTANTIA

INTROITVS.

 Inter varias, quas ex veterum lectione percipere possumus, voluptates, haud minimi, ut equidem puto, momenti sunt, illa rationis incorruptae, nulliusque praecipitatae opinionis caliginē obductae, puraeque veritatis fulgura, undique dispersa, quae nocturno tempore transcendunt nubila, maiorisque, ubi ex ore integri viri, tenacisque emittuntur, sunt roboris, et efficaciae, quam ceteroquin pharetra, sententiarum communium, auctoritatumque languidarum voluminibus gravida. Ita hisce diebus *Sallustium* evolventi, quem, praeter eximium scribendi genus, ob singularis admodum prudentiae politicae ubertatem prae multis habui amicum, obvia forte fuit celebris illa oratio, a M. P. Catone adversus Catilinae socios coniuratosque, ut scilicet ultimum de illis supplicium sumeretur, coram senatu habita, quae, utcumque pro genio istius aevi, quo tum rerum gestarum scriptores eloquentiae

A

laudes

laudes aemulabantur, ab autore belli Catilinarii fit efficta, ita tamen formata est, ut inconcussi et virilis animi magnitudinem, veritatisque haud fucatae affectum, uti quidem Catonem decebat, undique prodat, adeoque ex omni praestet parte monitum illud Horatianum, cuiusque scriptori commendandum:

respicere exemplar vitae morumque iubebo
doctum imitatore, et veras hinc ducere voces.

Quippe satis inter omnes constat, coniuratione atque consiliis Catilinae, quae de perturbanda et opprimenda republica inierat, patefactis, primariisque scelerum popularibus in vincula coniectis, in senatu de eo praecipue, quid in cives, tanti facinoris convictos, nunc statuendum sit, ingenti cura et anxietate actum esse. Caio quidem Caesare, quem pro novarum rerum studio coniurationis non plane ignarum, vel ad minimum non ita, quomodo patriae amor exigere videbatur, illi infestum nonnulli suspicabantur, omni philosophiae, prudentiae politicae, variorumque stratagematum apparatu, praecipue vero Porciae, aliarumque legum romanarum, quibus non animam eripi, sed exilium damnatis civibus permiffum esset, praetextu, ut vitam captivis conservaret, adnitente, cui contra sententiae M. P. Cato, iusto non minus animi fervore, quam periculi imminens contemplatione impulsus, totum se opposuit „longe mihi, inquit, alia mens est, cum

„RES

„res atque pericula nostra considero, et cum sententias non-
 „nullorum mecum ipse reputo. Illi mihi disseruisse videntur
 „de *poena* eorum, qui patriae, parentibus, aris atque focus
 „suis bellum paravere: res autem monet, *cavere ab illis ma-*
 „*gis*, quam quid in illos statuamus, consultare. *Nam caete-*
 „*ra (maleficia) tum persequare, ubi facta sunt; hoc, nisi provi-*
 „*deris, ne accidat; ubi evenit, frustra iudicia implores.* a)

§. I.

Scilicet in quacunq[ue] societate hominum, ad iusti regi-
 minis formam redacta, plura existere possunt maleficia, quae
 plerumque, sicut etiam varii persecutionum modi, legibus
 passim in auctores statuti, delictorum, poenarumque proprie
 talium classi perperam accensentur, cum potius, nisi diversa
 plane misceri velint, pro factis directe hostilibus haberi, ideo-
 que etiam supplicia et cetera, quae sive nimia hominum, ca-
 vendo, ne metuant alii, ipsos sese metuendos efficientium,
 trepidatio, sive dira necessitas progenuit, mala, magis ex fa-
 cultate defensionis s. belli naturalis, quam potestate punitiva,
 imperio civili annexa, derivari deberent, et explicari. Nemp-
 pe omnibus patet, et, ut eleganter *Cicero*, non scripta, sed
 nata lex est, quam non didicimus, accepimus, legimus, ve-

A 2

rum

a) *Sallustius* in bello *Catilin.* edit. Bipont. c. 52.

rum ex natura ipsa arripimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut, si vita, corpus, reliqua bona in aliquas insidias, si in vim, in tela aut latronum aut inimicorum incidissent, omnis honesta ratio esset expediendae salutis. Hinc illa naturalis, nos nostraque contra aliorum laesiones atque iniurias, et, si finis conservationis aliter obtineri non potest, etiam cum illorum oppressione defendendi facultas, ad nauseam usque decantata, sed eo ipso mirum in modum contorta, et, quo simpliciore nititur principio, eo densiori regularum inanum farragine passim circumvallata. 1) Abfolvitur illa nisi naturali, sive universalis principii animae, ad actionem et extensionem tendentis, specialiori directione ad obiecta externa, quae, si consentanea sunt, appetit homo, si adversantur, quovis modo remove cupit. Fertur itaque non solum ad conservandam vitam, eaque, sine quibus illam degi haud posse, putat, sed et ad tollenda quaevis obstacula externa, ipsi inimica. 2) 2) Neque tamen instinctus ille naturalis ita sibi constat, ut, quum praesens finis obtentus videatur, ipse ulterius progredi desinat. Haud quaquam enim deflectit a cursu suo, etiam si periculum momentaneum transierit, iniuria repulsa sit, damnum resarciatum, sed et accedit appetitus, reponendi doloris, qui fervore sanguinis rapitur in immensum, ut extinguendi illos, qui nocuerunt, cupidine flagret,

2) conf. celeb. Dni Cochii eximia tractatio non veni Reigungen.

gret, immo in ea saepe, quae non laedere, et res quoque inanimatas saeviat. b) Quae quamvis natura bene et sapienter ordinata sint, ut nempe ratio propter pigritiam aut ignaviam non deferatur, deinde homines metus atque sollicitudo quaedam naturalis ab iniuriis arceret: attamen ista omnia gubernatione et moderatione indigent. 3) Igitur rationi, quae causas rerum, illarumque nexum, quantum necesse est, intelligit, pro sublimi hominis destinatione vitae pretium, illiusque conservationem aestimat, simulque iustas proportiones inter media, ad obtinendum finem sufficientia, cogitando invenit, relictum, appetitus illos naturales, longius evagantes, exultantes, et sive cupiendo sive fugiendo modum transeuntes, contrahere, sedare, excitare, uno verbo, ad finem, nec ultra, dirigere. In quo vero, quum necessariae defensionis gradus infinitis inter se differant, et unice ex factis et circumstantiis diiudicari possint, in abstracto certi limites modique determinari nequeunt. Nec vindicta, quandoquidem et, pulsato praesenti periculo, pro futura securitate vigilat, protinus damnanda, nec ad vitam tantummodo summum illud defensionis ius, sed et ad bona reliqua spectat, non quasi natura his idem insit pretium, sed quoniam secundum individuum

A 3

rerum

b) conf. Ab. Schmitz's Theorie der moral. Empfindungen II. Thl. III. Abschnitt, inde quoque dirum rationis ius apud populos primaevos insigne, de quo vid. imprimis illustr. eques Michaelis in aureo opere des Rosenschen Rechts P. V. §. 240 sq.

rerum nexum, universum colligantem, vita sine illis de-
 haud potest, ut recte dicatur, iura laesi in laedentem tendere
 in infinitum, nisi, quod mera vindicta, quae a fine sive prae-
 sentis sive futurae defensionis securitatisque plane abhorret, et
 dulcedine sua tantum fertur, nec bonum gignit, a sana ra-
 tione probari haud possit. c) 4) Est etiam natura quaedam in-
 iuriarum vindictarumque communicatio, rationi conveniens,
 a domo stirpe coniuncta sensim foras serpens, cognationibus
 primum et affinitatibus, deinde amicitis et vicinitatibus, po-
 stremo totius complexu gentis humanae, secundum quam
 quisque pro vinculi necessitudine iniurias, atque damna alteri
 illata sua facit, ita, ut et in vindicandis iniuriis unus fiat ex
 pluribus. Qualem sensationum harmoniam, socialitati conformem,
 nostrates sympathiam vocare solent. d) 5) Otiosa ve-
 ro sunt, quae de iustitia vel iniustitia belli punitivi in statu
 naturali, s. imperii civilis nexu soluto, passim disputantur.
 Omnia enim defensionis s. vindictae naturalis iura adversus
 ag-

c) Conspirat in iuris vindictae naturali limitibus ponendis Auctor *der
 Abhandlung vom Straf-Krieg in der Sammlung Juristisch, Philoso-
 phisch, und Critischer Aufsätze I. Band*, p. 281. dum uero uocem poe-
 nae societati tantum ciuili contentaneam ad statum suum naturalem
 transfert, erroneum parallelismum cum periculosis conclusionibus,
 qui exinde in statu ciuili pro extendendo facultatis punitivae ambitu
 formatur, animaduertisse haud uidetur, de quo statim plura.

d) conf. Schmith I. c. II. Thl. II. Hauptst.

aggressorem tantum tendunt, et ad periculum ab illo metuendum sunt restringenda. Si itaque casus fingitur, quod securitas plena sine illius totali interitu obtineri possit, vel ita iam sit restituta, ut victus ad ulteriorem noxam inferendam inidoneus plane existat, tum valde dubito, an cum sanae rationis applausu, quo tertiis solummodo terror iniiciatur, ulterius in illum, et usque ad eius interuiccionem faevire liceat, quia a) inter remotam praesumptionem, a generis humani indole desumptam, lubricam, nulloque adhuc facto specialiori determinatam et animam homini eripiendam, quo casus futuri possibiles sed incerti praecaveantur, nulla existit proportio, ad excitandum defensionis naturalis ius sufficiens. Quis enim tibi sic timere permisit? e) Deinde b) in genere etiam reliquorum malorum inflictio, quae sub nomine poenarum pro obtinenda securitate publica in vita civili inventa est, in statu illo naturali nec applicari, nec effectum producere possit, quoniam expectandi mali certitudo, illiusque repraesentatio, poenarum omne punctum ferens, in tertios, ex hypothesi aequalibus iribus viribusque instructos cadere haud potest, nec sine superioris nota, statum illum destruente, cogitari, et ad metum antea naturae infitum nihil accederet. Aut igitur, qui de bello punitivo in statu naturae quaerendo, illiusque iustitia tam anxie laborant, intelligunt poenam proprie talem,

infra

e) Quintilianus Inst. Orat. L. VIII.

infra penitus indagandam, aut vindictam illam naturalem supra descriptam. Prior intelligi non potest, quoniam extra imperii civilis nexum poena, legibus regulisque uniformibus et ad totum spectantibus adstricta, illiusve executio cogitari nequit. Si vero posterius, tum a defensionis, et quae illi subordinata est, vindictae naturalis iure, cuius limites iam posui, haud differt, tum vero nec opus, terminorum alienorum vel aequivocorum inordinato et promiscuo usu rerum iuriumque confusionem inducere. 6) Neque etiam pro stabiliendo iure puniendi, aut poenas imprimis capitales infligendi, in statu civili quidquam refert, ideam et ambitum belli naturalis, quem vocant, punitivum, tam anxie captare atque sectari, siue iura summi imperii pactis et translationibus singulorum demum ortum traxisse, siue superiorum facultates natura ipsa, legibusque universi, rerum viriumque subordinationem, scalamque inferentibus, natas et constitutas, aut secundum *Hobbesum* f) reliquorum derelictione in immensum corpus coaluisse velis, quoniam ubique iura inde derivanda, si quidem illa definire, numerisque exprimere cupis, sanae rationi, finique societatis ordinatae consentanea esse debent, nec itaque effectu differre diversa inter se principia. Quodsi summo imperio tribuis facultatem, poenas etiam capitales in infinitum statuendi, eo modo ac sensu, quo iura defensionis naturalis singulorum,

in

f) *Leviathan* c. 28.

in infinitum progredientia, simpliciter in illud translata putas, tum, praeter caetera absurda, ab aliis satis superque notata, defensionem atque vindictam naturalem cum genuino conceptu poenae, haud quaquam tam late patente, iterum iterumque confundis et misces. Scilicet in eundem statum naturae, cuius miserias et innumera belli privati mala artificio tuo politico evitare concupisti, immo, nisi natura ipsa benignior esset, in tristiore recumbis. Si vero imperio natura conbituto illimitatum, poenas statuendi, arbitrium inesse, omniaque singulorum iura in illo reliquorum derelictione coaluisse statuis, tum vitae socialis et civilis ideam, quam in praemissis supposuisti, in conclusione iterum destruis, atque optimum, pulcherrimum, saluberrimumque naturae institutum in arbitrium despoticum s. dominium transformas, et, quae tantum in hominum colluvie, a societatis civilis lege aliena, cogitanda sunt, dirae necessitatis mala, iterum perverse ad statum civilem applicas. Quodsi contra summae, ubicunque illa originem trahat, potestatis iura rectae rationis ductu unice ex idea vitae socialis atque civilis, utpote quae iam interna sua oeconomia ad securitatem publicam plurimum conferre debet, rite derivantur, ideoque poenae conceptus, societati civili solummodo adaequatus, a iure defensionis naturalis, sub imperio quidem certo modo perdurante, sed a poenarum instituto plane diverso, accurate separatur, ideoque omnia ex propriis

B

suis

suis fontibus hauriuntur; tum non opus est, poenarum proprie talium facultatem, iurisque, illas infligendi, ambitum in statu naturali quaerere, seu transcriptis status arbitrarii principis arbitrariis de bello punitivo etc. vitae civilis finem et iura inde profluentia arbitraria reddere, et in immensum augere. Quippe legislatorem, ubi circa inveniendas poenas, cuique delicto consentaneas, versatur, naturam quidem imitari decet, hominumque indoli illas adaequare, sed non, quod ad singulos spectat, individuumque arripere, et in universi tabulam transferre,

— — non ut placidis coeant immitia non ut
 serpentes avibus gementur, tigribus agni.

Sed clarius mentem explicabo.

Equidem, quamvis homines, qui ad vitam socialem naturali feruntur appetitu, simul ita comparatos esse putem, ut plerumque regi, quam regere norint rectius, atque omnis multitudo sicuti natura maris per se sit immobilis, nisi venti et aerae cieant, et iure quodam de illis praedicari possit, quod natura ipsa sibi dissidente, nec etiam aequalibus instructa viribus, maximam partem sint proclives, ad vitam sub auspiciis eorum, quos virtute praestantiores sentiunt, quive, cum prohiberent iniuria tenuiores, aequitate constituenda summos cum infimis pari iure retinerent, degendam, ideoque eodem sensu, quo hominum subordinatio nexui rerum naturali consentanea

de-

deprehenditur, omne magistratus ius recte dicatur iuris divini, g) pactis deinde varias in formas expressum, atque determinatum; attamen etiam post iudicia constituta poenasque inventas naturale defensionis ius, ubi periculum urget, quodammodo salvum habemus, utpote quod casu obveniente non solum privatis competit, quia secundum *Ciceronem* duo sunt genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim, et confugiendum semper est ad posterius, si uti non licet superiori, sed et a potestate suprema five proprio five societatis nomine diversimode exerceri potest, atque a poenarum ratione toto distat coelo. Omnis nempe poena, in societate, iusto regimini subiecta, legibus statuta, si quidem rectae rationi accomodari velit, semper ita comparata esse debet, ut, cum assequi non possit, ut, quod est factum, sit infectum, non praeteritum, sed futurum tantum respiciat, ne iterum aut ipse aut alius quilibet, exemplo adductus, delinquat. Quoniam praeter ea, quae ipsa iam societatis civilis, sapienter ordinatae,

B 2

tae,

g) conf. celeb. *Wieland* in eleganti tractatione vom göttlichen Recht der Obrigkeit im teutschen Merkur, de a. 1777. *Schafftesburi* op. Philos. P. I. p. m. 140. cuius aurea sunt verba huc spectantia. Nec uideo, quid ab isto naturali ordine metuant *Algernon Sidney*, *Roussseau* alique, meris suis pactis adfixi, quum tamen, nisi natura ipsa duce ac praecipiente, nec cogitatum nec actum de illis fuisset, deinde maius adhuc iisdem insit robur, si natura ipsa feciali, tutillimos ipsa limites ubique ponente, sint icta.

tae, interna natura ad mutuam praefat securitatem, poenarum ratio tanquam artificium politicum, nullibi nisi in statu civili possibile, ideo accedit, ut, quantum fieri potest, vindictae privatae, futuri nimis providae, excessus, innumeraque mala e medio tollantur, exinde sponte sequitur 1) quod unicuique poenarum finis absolvatur partim emendatione reorum politica, h) partim exemplo simul, quo reliqua societatis membra a simili protervia deterreantur, statuendo. 2) quod actionum humanarum principiis, causis, affectibus, consuetudinis vi, in genere indoli gentis etc. quantum possibile, accommodari debeant, ut scilicet sive ratio vincatur contraria ratione, sive phantasia dulcis turbetur acerbi imaginatione, quorum vero indagatio ad scopum praesentem haud spectat. 3) quod regulis uniformibus stabiliri, et ad quosvis casus obvenientes sine ulla intempestivae clementiae indulgentia summa cum aequalitate stricte applicari debeant, ut, quantum fieri potest, poena pro naturali eaque necessaria habeatur actionis consequentia. 4) quod illis, qui gubernant rempublicam, curandum sit, ut in illa poenae malique quam minimum existat, ideoque status, quem fingunt, naturalis tristes, sed necessarii effectus, atque vindictae privatae excessus haec in exemplum haud

h) Emendatio politica in universum metu dirigitur, adeoque differt a morali, quae quidem interdum simul cum illa obtinetur, sed non ubique obtineri potest, nec ideo ad finem poenarum humanarum pertinet.

haud sint trahendi, sed potius vitandi, §) denique quod secundum simplicem illarum finem, futuri tantummodo providendum, ad internecionem seu totalem rei extinctionem haudquaquam progredi possint, sed, ubi securitas publica diram istam necessitatem excitat, tum eo ipso de periculo adhuc urgente agatur, ideoque, quoniam regularia vitae civilis remedia insufficientia supponuntur, omnia ad statum redeant singulorum, diraque mala exinde profluentia, sive a privato, sive ab imperio infligantur, unice ex defensionis naturalis facultate derivari, minime vero ad poenae ambitum trahi possint, nisi diversa plane misceri, iuriumque confusiones induci velint. Exinde facile est intellectu, totam poenarum, quae sua natura, perpetrato demum, vel impedito scelere, vel ut uno complectar verbo, cessante periculo, futuri causâ, irrogantur, rationem a facultate atque effectu defensionis naturalis mirifice discrepare, quoniam omnis illarum determinatio et executio, ut saepe indicavi, certis principiis, limitibus, regulis, legibusque uniformibus, quovis casu summa cum aequalitate applicandis, nititur, et tranquillo fit animo, contra vero, ubi praesentis imminet tunc periculi gravitas instat, atque defensionis naturalis necessitatem provocat, ideoque de conservatione et arcendo adversario, calces premente, certatur, modus agendi cum mathematica subtilitate praescribi non potest, sed ignoscendum potius iniuriis laesitatis, qui,

dum media ad defensionem fufficientia et reliquas circumftantias, re trepida, verifimilitudinis calculo fubiicere haud poffunt, iufto fanguinis fervore ultra, quam finis exigere videntur, rapiuntur, hoftique, ut pleniffimam obtinerent fecuritam, plus, quam forfan opus fuiffet, inferunt mali. Igitur, licet in thefi ad cuiusvis officium fpectet, moderationem, rationi confertaneam, obfervare, attamen in cafu neceffitatis, quamdiu periculum durat et fecuritas nulla alia ratione obtinenda videtur, ad interneconem atque totalem laedentis extinctionem in civitate quoque perveniri potefit, qualis vero facultas, in infinitum progrediens, cum fine et ambitu poenarum e diametro pugnat, nec igitur fub illis continetur. Exercent illud defenfionis naturalis ius in focietate civili non folum privati, fed et fummum imperium, vel proprio vel focietatis nomine. Comprehenditur plerumque fub generali poenarum appellatione, quae tamen minime quadrat. Sed explorum quorundam recensio diftinctionem clariorem efficiet, atque fimul, quantum interfit, iura fupremae potefitatis, vel ex potefitate punitiva vel ex iure defenfionis naturalis profluentia, probe diftinguere, demonftrabit.

§. II.

De iure neceffariae defenfionis, quod etiam fub imperio civili privati atque fingulis focietatis membris aut collegiis competere potefit, et plerumque in Germania fub nomine *der erlaub*

erlaubten Selbsthülfe venire solet, nemo dubitat. De illo vero heic quicquam differere praesentis commentationis ratio eo magis prohibet, quo accuratior est recensio iurium huc spectantium, nuperrime a celeberrimo *Claprotb* insigni eum studio facta. a)

Scopo igitur propius accedo et ad exemplorum quorundam allegationem, ubi defensionis illius iura a summo imperio sive proprio sive societatis nomine exercentur, sub incongruo poenarum nomine plerumque nota, me converto. Hic statim distinguendum mihi videtur inter facta, vel a societatis membris, civibusque latiori significato talibus, vel a peregrinis commissa. Illa, de quibus in hoc paragrapho sermo est, iterum vel ad destructionem societatis civilis directe tendunt, vel singulorum tantummodo securitatem directe turbant, ad reliquos vero non nisi per indirectum spectant, quatenus illi similia a turbatore metuunt et in genere cuiusvis in republica interest, talia in posterum a nemine perpetrari.

A. Quae facinora a societatis civilis consortibus perpetrata eius naturae sunt, ut tota respublica, illis everti, periclitetur, illa omnem poenarum applicationem respuunt. Scilicet quisvis in societate huiusmodi factis ad defensionem suam immediatam et individualem provocatur, cuius iura progres-

diun-

II a) Einleitung in den ordentlichen bürgerlichen Proceß I. Abschnitt, §. 1. seq. p. 1. seq.

diuntur in infinitum. Adest igitur, ut paucis mentem exprimam, genuinus naturae status, cum tristissimis suis, quos dira necessitas producit, effectibus, quia vinculum civile inter aggressorem et oppugnatos rumpitur.

a) Hinc Catonis ratiocinium, supra relatam, quod scilicet minime agatur de poena coniuratis infligenda, sed potius cavendum sit ab illis, qui foedissimum proditoris crimen et parricidium reipublicae paraverint, non solum isti rerum statui convenientissimum, sed in universum applicandum, censeo. Cum enim perduelles seu, ut totam illorum complectar familiam, qui corpus reipublicae maiestaticum consiliis factisque hostilibus, ad illius eversionem directis, petunt, salutem totius civitatis maximo exponant periculo, et, sublata societatis anima, etiam pax interna, bona vitaeque singulorum in discrimen necessario coniiciantur, reliqua societatis membra non possunt non illos pro veris habere hostibus b). Heic igitur non tam de exemplo, quo alii a simili deterreantur pro-
tertia

b) Hinc recte Ictus Caius in l. 234. D. de verb. sign. dicit: „quos „nos hostes appellamus, eos veteres perduelles appellabant, per „eam adiectionem indicantes, cum quibus bellum esset. „ Conspirat Cicero Off. 1. 12. ubi „animadverto, quod, qui proprio nomine „perduellis esset, is hostis vocaretur, lenitate verbi tristitiam rel „mitigante. „ Inde maiestatis reos et proditores dii sacros a quocunquam occidi, passus est Romulus. Dionysius Halic. antiqu. L. II.
p. 34.

tervia in posterum statuendo agitur, (licet forsân simul etiã poenarum finis, uti ceteroquin cum vindicta naturali, sed per accidens et ultra forum poenis, qua talibus competens, quodammodo obtineri videatur) quam potius de periculo praesenti, unicuique civium instanti iusta defensionis vi arcendo. Competit igitur contra perduelles reliquae societatis parti illiusque legitimis gubernatoribus verum iustumque belli ius in infinitum progrediens, c) ab alio, quod in extraneos hostes exercetur, effectu non diversum, nisi, quod posteriori casu pro humanioribus iuris gentium principiis, saeculorum diversorum genio accommodatis, etiam mitiores obtineant conditiones ad reciproci consensus leges adornatae, cum contra priori casu a societatis membro, omnem pietatem fidemque, exuente, atque intima societatis civilis viscera quovis modo aggrediente, raro moderatio, consiliorumque mutatio facile expectari, ideoque, licet etiam omne periculum praesens perpetui carceris vinculorumque vi remotum videatur, interna tamen securitas plena, sicuti alias in statu naturae fieri solet, nunquam fere aliter nisi cum internecione et totali rei extinctione obtineri possit, quippe dum furorum auctores spirant, etiam reliqui occulti coniurationis focii spirent, ubi vero de illis extremum

C

statui-

c) Si contrarium evenit, et maxima societatis pars imperio forsân illegitimo et iniusto sese subtraxit, tum iterum iterumque verus belli status ubique elucet.

statuitur, simul et de reliquis omnibus decernatur. d) Rigor itaque et supplicia, in istiusmodi facinorosos legibus passim constituta, non ex ambitu potestatis punitivae, sed potius defensionis naturalis, istiusque iustissima facultate, utpote quae ob periculi praesentis gravitatem turbasque omnem poenarum futuro tantum prospicientium finem absorbet, sunt derivanda. Vnde apposite *Tertullianus*: „in reos, inquit, maiestatis et publicos hostes omnis homo miles est. „ Ne vero quis putet, mero heic agi verborum Iusi, et, quae dixi, extra umbram non prodire, praeter maxima, quae diversorum illa iurium distinctio sua iam natura involvit momenta, provoco ad unicum effectum, in ipso foro, strenua Ictorum doctrina stabilitum atque conspicuum, fontem suum, quomodoecumque deinde verba usitata sonent, satis superque monstrantem. Etenim in territorio, ubi singulis reipublicae membris vel collegiis vel cuicumque pro singulari reipublicae Germanicae formula iurisdictio patrimonialis et in specie criminalis competit, tantum abest, ut illis factorum contra maiestatem principis vel superioritatem territorialem commissorum, quibus scilicet laesa potestas eius vel dignitas, maxime vero perduellionis et laesae maiestatis proprie talium vindicta concedatur, ut potius, ex-

cluso

d) Sermo non est de circumstantiis singularibus, quae heic occurrere atque ex prudentiae politicae rationibus benigniora suadere possunt, cum in praesenti de iure externo, eoque summo, agamus.

cluso iudicio criminali ordinario, soli Principi privative tribuatur. e) Similiter docent, quod, licet quis in alieno territorio univrsam iurisdictionem criminalem habeat, illi tamen delictorum a subditis, directo in personam Domini territorialis commissorum, cognitio atque coercitio non competat, si quidem alias, quae subditis incumbit, imperio obedientiam atque reverentiam praestandi necessitas, alterius summae potestatis arbitrio quasi subiaceret, eoque ipso nexus, quo reipublicae systema cohaeret, siue ordo imperandi et parendi mirum quantum labefactaretur, et facili negotio interverti posset, id quod Icti Hallenses in responso quondam congrue ita expresse-
runt: (f) „und ist hier wohl zu merken, daß das regale Iurisdictionis, welches seinem Wesen nach darinn besteht, daß denen Untertanen Gerechtigkeit administrirt werde, mit denen andern regalibus der Landesfürstlichen hohen Obrigkeit nicht zu vermischen, und weil diese eine Chimere seyn, und das Band zwischen Fürsten und Untertanen ganz zerrissen würde, wann nicht ein Reichsstand krafft derselben besetzt seyn sollte, die offenbare Beleidigungen, die seine hohe Person unmittelbar angehen, wider einen Untertanen

C 2

auch

e) Puffendorff de Iurisdictione Germ. P. II. S. I. c. un. cel. Meiser in der vollständigen Einleitung zur peinlichen Rechtsgelehrsamkeit p. 328. Specialiores huius doctrinae determinationes heic examinare non vacat, quum de indicando tantum generali principio illiusque cum traditis harmonia fermo fuerit.

f) Engelbrecht de servitut. Iur. publ. p. 24.

auch unmittelbar zu rächen und dieser Actus gar zu keiner Jurisdiction, weder zu Ober- noch Untergerichteten, sondern überhaupt zur Defension und Behauptung der Landesfürstlichen hohen Obrigkeit gehört etc., Conspirat Capitulatio Art. 15. §. 8. „Inmassen dann auch Churfürsten, Fürsten und Staenden (die unmittelbare freye Reichsritterschaft mit begriffen) zugelassen und erlaubt seyn solle, sich nach Verordnung der Reichsconstitutionen bey ihren hergebrachten und habenden landesfürstlichen und herrlichen Iuribus selbst und mit Assistentz der benachbarten Staende wider ihre Unterthanen zu manutemiren, und sie zum Gehorsam zu bringen. „ Vnde diversi characteres iuris puniendi et necessariae defensionis satis elucent.

b.) Lisdem necessariae defensionis fundamentis etiam superstructa videtur legum militarium severitas, id quod ob connexionem verbo tantum heic indicasse sufficiat, quoniam plenior rei disquisitio limites praesentes longe excederet. g)

B. Quod autem ad facinora directe privatorum singulorumque tantum securitatem laedentia, reliqua vero societatis membra per indirectum tangentia, attinet, de illis quidem generalem, arbitror, stabiliri posse regulam, quod ex genuino poena-

g) Inde quoque apud populos poenarum capitalium ceteroquin plane ignaros severitas illa deprehenditur, uti Tacitus de moribus Germ. c. 12. „Proditores, inquit, et transfugas arboribus suspendunt, ignavos et imbelles et corpore infames coeno ac palude, injecta insuper crate, mergunt.

poenarum conceptu et ambitu suppliciorum iustitia derivari haud possit, nec tamen in hisce quoque delictis, proprie talibus, supremum necessariae defensionis ius, utpote quod limitatum poenarum finem superat et in infinitum progreditur, in societate civili plane exulet, quamvis maxima cum moderatione et circumspeditione sit adhibendum. Scilicet perpetrato vel impedito scelere seu praesente periculo remoto, quoad poenam proprie talem duo consideranda ueniunt, ut nempe α) futura societatis reliquae securitas contra illum, qui singulos laesit, mediis sufficientibus obtineatur, β) deinde simul reliqua societatis membra a similibus factis deterreantur. Heic vero maxima inter statum naturalem et civilem sese exferit differentia. In illo nempe, qui inter homines, nulla civitatis lege obstrictos, obtinet, futura securitas plerumque non nisi cum internecone adversarii obtineri facile potest, illaque suprema lex omnes reliquos respectus absorbet, et poenarum imprimis genuinam rationem, ut supra indicavi, excludit. Quoniam vero societas civilis, ut evitentur illa defensionis mala, mutuo metu praecipitata, contrahitur; tum praeter id, quod societas iam naturali sua vi, ex virium conjunctione orta, ad prohibenda confert scelera, inventa sunt poenarum artificia seu mala leniora, quibus reus politice emendatur, i. e. securitas futura contra illum stabiliatur, simulque reliquis terroris exemplum imprimatur. Igitur poenae qua-

tales ad supplicia usque progredi haud possunt, quia primo finis iste emendationis tolleretur, adeoque status naturalis de-
nuo induceretur, deinde inter hominis supplicium et exem-
plum reliquis illo exhibendum, ut iam monui, nulla est pro-
portio. Quodsi vero malum, cuius reiteratio a reo metui-
tur, summum sit, quod homo homini inferre potest, adeoque
probabilis securitas, quae ex vitae civilis indole poenisque
obtinetur, haud sufficiat, sed cuiusvis in republica interfit, se-
curitatem omni cum certitudine possibili, curare; tum etiam
heic totalis rei extinctio iusta atque necessaria esse poterit,
quoniam hoc casu ob insufficientiam mediorum, quibus alias
vita civilis utitur, plena status naturalis iura, quae tum pri-
vatorum nomine regimen civile exercet, iterum iterumque
intranant. Supplicia igitur sub istis circumstantiis necessaria ite-
rum minime ex ambitu atque conceptu poenarum sed merae
defensionis iure sunt explicanda. Quomodo vero haec omnia
ad singulas delictorum classes sint applicanda, specialibus de-
finire regulis, praesentis commentationis modos excederet,
sed alii occasione relinquimus. De homicidio dolofo, quod in
illo dirum illud necessitatis ius etiam in vita civili locum sibi
vindicat, ut nempe rei supplicio futuram securitatem plene ac
summa cum certitudine contra illum tueamur, minimum hae-
rere videtur dubii.

§. III.

§. III.

Progredior ad facta extra societatis civilis nexum a peregrinis commissa, ubi heic solummodo de legibus contra facinorosos vagantes, *die Zigeuner*, imprimis, in germania extantibus, illarumque ratione, haud quaquam ex poenarum conceptu, sed unice defensionis naturalis latiori ambitu explicanda, pauca quaedam differere constitui, a) quo principia, hucusque a me exposita, eo clarius patefcant. Nempe in germania nostra seculum XV. innotuit errorum genus, qui, aboriginum modo ubique vagantes, nullam agnoscentes patriam, nigredine sive vera sive ficta atque hirsuto vultu deformes, excocti sole, immundi vestibus, usque rerum omnium foedi, sub religiosae peregrinationis praetextu ex provincia in provinciam demigrantes, occultaque utentes: lingua b) furtis, rapinis, mendicationibus variisque artis chiromanticae imposturis, clanculariisque expilationibus vitam quaerebant, et insuper, quod hostibus imperii Christianos prodant, illorumque terras explorent (*als*

aus-

a) Graviter lapsus est *Kortbolt*, cum omnibus, qui legum istarum mentionem quandam in scriptis fecere, totam persecutionis rationem pro vera poena venditans, ideoque ut iustitiam illius vindicaret, immensam puniendi facultatem exstruens, exorbitantium, quae ex illius argumentis nimium probantibus duci possent, conclusionum, parum curiosis. conf. eius *Diff. de Iustitia et prudentia poenarum in sanctione poenali novissima utriusque circuli Rhenani.*

b) Incunda sunt et lectu dignissima, quae de Cigenorum lingua variisque fraudibus tradit immortalis noster *Heumannus* intract. de lingua occultata, Exercit. n. XIII.

auspaeber und Verkundschaffter der Christenlande) accusabantur. c) Hodie vero, quum plerumque impossibile non tantum sed et ridiculum esset, illorum genealogiam, quam ipsi nesciunt, omnibus numeris perfectam, exhibere atque explosis, quae de variis illorum noxis, memoratu vix dignis, maiorum phantasia nimis credula prodigiorumque sectatrix conceperat, opinionibus, quod etiam illis humanitatis nota in fit, agnoscamus, et ideo haudquaquam nomen, sed id tantum, quod pro electo vitae genere iure quodam metui ab illis potest, rationabile contra illos odium excitare valeat, sub vocabulo *der Zigeuner und Jauner* illam hominum, domicilio carentium, otiosorum et fraudulentorum vagantem colluviem, ex
 variis

c) Improbus esset labor nec ad praesentem scopum spectans, varias, ludicrasque de Zygenorum origine opiniones recensere, de quibus conf. *Fritsch* de Zygenorum origine, ortu, et moribus in Opusc. P. IV. tr. 15. Auctor *Indicis der Cbur - Braunschweig - Luneburgischen Landesordnungen* sub voce *Zigeuner* etc. ita sentit: „So wird das umberschwärmende Volk genannt, welches sich bald nach dem Anfang des XV. Seculi unter der Regierung Sigismundi zu erst in Teutschland sehen ließ, und dabey vorgab, daß sie aus Egypten und Africa kommen etc. diß nahm man damals für wahr an. Es hat aber einen großen Schein der Wahrscheinlichkeit, daß solche Leute im Herzen Teutschlands geboren, und den Betrug eines so weit entfernten Vaterlands zu ihrer Sicherheit gegen die harte Drangsale erdacht. Sie waren von ihrer eigentlichen Herkunft Juden, die sich im XIII. und XIV. Iahrhundert, als man sie wegen Vergiftung der Brunnen, umgebrachter Christenkinder, Verrätherey, und anderer Laster beschuldiget, und auß härteste verfolget, in Wäldern und Wüsten versteckten, ihre Gesichter mit Farbe bestrichen, die Sprache veränderten, und zu ihrer Sicherheit ein fremdes Vaterland erdichteten.“

variis nationibus collectam, intelligimus, qui sylvis et triuiis plerumque commorantes, ut furtis, rapinis, variisque impofuris, reiecto honefto vitae genere, lucrum quaerant, societatem contraxerunt facinorofam, eoque non tantum peregrinantibus, fed et reipublicae, plebi imprimis caeterisque ruri vitam degentibus graviffima intulerunt damna, atque nefanda infignis audaciae ediderunt fpecimina, ita, ut non folum variis politicorum fpeculationibus de congregationibus illorum nocivis fine feveritatis nota evertendis, d) fed et legibus imperii, e) Circularibus edictis, f) et peculiaribus denique

D

d) conf. *Pistorius in den Gedanken von den Mitteln, fo eine vornünftige und Chriftliche Obrigkeit in Ausrottung landläufferifchen Gefindes zu beobachten hat*, in amoen. iurid. p. 635. Spectant huc imprimis varia de alendis educandisque vagabundorum liberis confilia et inffituta, quorum recenfionem fpatii anguftia non permittit. Egregia iam de evitandis vagantium confociationibus confilia et vota edidit B. *Lutherus* in libello *von der falſchen Bertler Büberey*, Wittenbergae a. 1528. ubi in praefatione inquit: „Darumb ſolt billich ein yetliche Stad und dorf Ir eygen armen wiffen und kernen, als im Register verfaſſet, das ſie In helffen möcheen, was aber außendliche oder fremde bertler weren, nicht an brieff und zeugniff leiden. Dann es geſchieht allzugroffe Büberey darunter, wie diß büchlein meldet, und wo ein yetliche Stad irer armen allfo warneme, were ſolcher Büberey bald geſeuert und geveret. Ich bin ſelbs diſe Jar her also beſchlyffen und verſucht von ſolchen Landſtreichern und Zungen-dreſchern mer, dann ich bekennen will. Darumb ſey gewarnt, wer gewarnt ſeyn will, und thu ſeinem nächſten guts, nach Chriſtlicher liebe art und gepot, das helff uns Gott. Amen.

e) *Receſſus imp.* de 1495. §. 7. de 1497. §. 14. de 1498. §. 12. de 1500. c. 28. de 1530. t. 34. et 35. de 1544. §. 75. de 1548. t. 23. et 24. de 1551. §. 41. et 82. de 1557. §. 72. de 1559. §. 22. et 23. de 1577. §. 28.

f) *Quorum recentiora tantum allegaſſe ſufficiat: Des fränkifchen Crayſſes Patent wider das Diebs - Rauberifch - Zigeuner - Iaunerifch - Herrenloſs und*

provinciarum constitutionibus tam antiquis, quam etiam ob fa-
cinosorum frequentiam recentioribus g) de eliminanda et
extir-

und anderes Bettelgesinde de 1746. 1751. novissime 1770. editum. Des
Schwäbischen Crayses Patentes wider das launer-Zigeuner - Diebs- und
anderes herrnlofes Gefind de 1751. conf. Gerflacher in der Sammlung
Herzogl. Würtenb. Gesetze P. II. p. 84. et Mögling in: diff. de Circularibus
edictis contra personas palantes etc. Ob- und Ober- Rheinische
gemeinsame poenal Sanction und Verordnung wider das schädliche Diebs-
Raub- und Zigeuner - sodann herrenlofs launer - Feldschützen auch mißsig
und liederliches Bettelgesindel de a. 1748. conf. Korrbolt in diff. supra cit.
p. 49. seq. de a. 1764. in select. Jur. publ. P. 48. p. 120. illustr. Moser
in der teutschen Crays-Verfassung p. 729. sq.

g) Corpus conf. Luneb. Calemb. P. III. p. 148. et 183. P. IV. p. 39. 89.
Corpus Conf. Cellenf. P. IV. p. 112. 991. 1000. 1021. 1659. Frederi-
dorfs Promtuar. der Fürstl. Braunsch. Wolfenbüttelischen Landes-Ver-
ordnungen sub voce Zigeuner und Tartarn. Corp. Conf. March. V. S.
33. sq. 42. sq. 50. 84. 91. 95. 99. I. 2. p. 241. II. 3. p. 138. 141. Cont.
Stati. et priv. Silef. VI. 286. 1556. VI. 335. Samml. Schleßfch. Ordn.
p. 540. Cod. Aug. T. I. p. 1431. 1495. 1539. 1576. 1579. 1617. 1632.
1676. 1759. 1923. 1954. P. III. p. 224. 254. 476. Beyfügung zur Go-
thaifchen Landsordn. p. 245. 401. 415. 418. 423. Samml. Altenb. Ordn.
p. 241. Supplementum Cod. Austr. P. II. p. 1. et 10. sq. p. 100. P. III.
p. 495. 530. 875. 789. 933. 997. 1002. Corpus Conf. Brandenb. Culmb.
P. II. p. 63. 1028. 1088. 1092. Schleswig Holsteinische Lanägerichtes-
Ordn. P. IV. t. 19. §. 9. Pfälz. Landsord. t. 14. Nassau-Cuzentelenbog-
Policy-Ordn. p. 94. Landr. von Ober- und Niederbayern p. 677. Man-
data illustris Reip. Norimb. quae recenset Magnificus Dn. Prof.
WILLIVS, h. t. Rector, Fautor meus pie devenerandus, in Biblio-
theca Norica P. I. p. 137. 147. 160. 161. 166. 173. 181. 207. Sammlung
Hamburg. Mandate P. III. p. 1199. Dreyers Einleit. in die Lübeckische
Verordnungen p. 577. Ord. prov. Wurt. Tit. 16. et 28. quibus multas
adhuë ordinationes et leges particulares ex bibliotheca statut. splendidi-
ssima excellentissimi Dn. D. HOFFERI, Fautoris atque Collegae omni-
pietatis et observantiae culta per omnem vitam prosequendi addere, pro

extirpanda pessima hominum faece summa cum anxietate atque cura sit actum. Quodsi igitur ad genium istarum legum animum advertimus, facile intelligendum mihi videtur, iustam poenae ideam ad illas applicari haud posse, et totam persecutionis severitatem unice ex defensionis naturalis facultate derivari debere. h) Omnis poena, nisi nubes et inania captentur, ad emendationem rei politicam prodendumque caeteris exemplum tendens, artificium est societatis civilis, cum illa tam arcte coniunctum, ut extra illius nexum atque in personas a societate civili remotas neque poenarum finis quadret, nec mala eo respectu inventa, iterum iterumque sua natura civitatis ideam involventia, exteris illis cum effectu possint infligi. Sermo heic non est de iure in peregrinos, alibi in iusta societate domicilium habentes, quos, si hodie secundum mitiores atque domesticas tractamus leges poenales, illud unice prudentiae politicae humanioribusque iuris gentium principiis, reciprocum favorem conciliantibus, tribuendum. Sed diversa plane sunt iura in vagabundos, quibus nulli usquam sunt lares familiares et ubique animus cum facultate nocendi est in promptu, neque ullum religionis, fideique socialis vinculum, quominus in aliorum bona vitamque grassentur, obstat.

D 2

Ob-

pro insigni illius humanitate atque benevolentia mihi licuisset, si spatii angustia atque instituti praesentis ratio permisissent.

h) Saepe quocunque morborum contagio causa fuit eliminationis.

Obtinet igitur inter societatem, civili nexu cohaerentem atque homines illos vagantes, ad damna inferenda ubicunque pronos, status iterum naturalis cum omnibus suis iuribus et effectibus, in infinitum tendentibus, qualis inter homines, si tanquam singuli spectantur, cogitandus. Sed ipsa legum argumenta cum dictis mirifice conspirant, ita ut persecutionis modi gradusque, quibus pedetentim ad summum usque progredi liceat, determinati, genuinum necessariae defensionis ius a poenae indole plane diversum undique prodant.

I. Patet illud ex persecutionis ratione 1) scilicet supponitur generalis illorum Character, quod ob otiosae vitae amorem et consuetudinem animo, ubicunque nocendi, et iniuriosis extorsionibus violentiisque lucrum, etiam aliorum nece, quaerendi ferantur, quod quidem diuturna experientia et foedissima crudelitatis exempla, ab illis edita, satis demonstrant 1) 2) Ideoque per Edicta publica ubique patentia, erectis interdum palis (*Zigeunersföhle*) in statuum territorii commorari prohibentur, praefixo plerumque sufficienti, quo illa deserant, termino. (Edict franc. a. 2.) 3) Qui vitam vagabundam deserere et ad meliores fruges sese convertere vere cupiunt, siquidem mutandae vitae animum sponte magistratui indicent, gratiamque implorent, deinde ad iuramenti

homa-
i) conf. introitus Edicti franc. de a. 1770, in quo et reliquae leges con-
spirant.

homagialis praestationem etc. sese obligaverint, illis idonea victum operis quaerendi occasio promittitur. (ibid. A. 6.)

4) Observatis itaque humanitatis officiis, si in vita nociva atque hostilis animi duritie perseverant, quid aliud evenire potest, quam naturalis defensionis necessitas, dirumque belli ius inde resultans? Ergo, quam primum territorium ipsis prohibitum ingrediantur, Cingari, illorumve confortes, ut captentur, mandatum, statutumque, ut quovis modo reluctantes occidi, modo non fiat nimis praecipitanter, ius fasque esset, neve, qui ita fecerit, capitalis noxae reus haberetur (ibid. A. 27.) Inde quoque varii belli apparatus communiaque de persecutionibus istis, communicata vi instituendis, (*gemainschaffl. Streiff*) statuum consilia, et, si forte transitum alieni territorii exigat persecutionis necessitas, de sibi non ista re praecudicando, mutuae sponiones.

5) Quodsi vero capiuntur, tum iterum varii pro obtinenda plena securitate determinati sunt defensionis gradus. Secundum circuli franconici edictum Cingari, despecta prohibitione, prima vice territorium ingressi deprehensique stigmatum cum litteris F. C. pungantur, deinde, praevia seria admonitione, quod, reiterata audacia, laqueus illis imminet, praestita urpheda, relegentur, postea, si secunda vice deprehensi fuerint, laqueo e medio tollantur. Reliqui vagantes, in facinoroso confortio vitam degentes, primum per quoddam tempus operas publicas, dein

stigma sustineant, atque tertia demum vice, si capiantur, laquei supplicio audaciam luant (ibid. A. 3. ^k) Illorum uxoribus liberisque XVIII. aetatis annum egressis, in eodem vitae facinorosae sodalitio perseverantibus, idem contingat (ibid. A. 4.) Posito itaque quod alia eliminandi remedia politica mitiora vel frustra adhibeantur, vel pro circumstantiarum diversitate impossibilia plane sint, ut ultimo demum supplicio publica securitas redimi possit, secundum sanam rationem ipsarumque legum argumenta duo praecipue necessario adesse atque concurrere debent requisita essentialia, et quidem a) con-

^k) In Franconia igitur sollicitè distinguuntur *Zigeuner* et *Tauner*. Quanam sit qualitas characteristica, qua illi a sociis discernantur, in univèrsum vix determinari potest, sed a toto circumstantiarum individualium pendet complexu. Interdum impossibile, qualitatem certam adserere, quoniam character ipse est vagus et indeterminatus. In dubio igitur semper mitiora eo magis eligenda videntur, quum in utranque hominum classem non amplius nominis odium, sed unice vitae vagabundae et facinorosae qualitas defensionis necessitatem iure excitare possit. *Tauner* in edict. franc. a. 2. et 3. dicuntur, „so nirgends einen gewissen aufenthalt oder beständig häuslich Wesen, auch keine glaubwürdige neue pässe und ordentliche nahrung und gewerb haben, noch suchen, und womit sie sich ehrlich ernehren, nicht darthun können, sondern sich nur zu Zigeunern, oder andern ihres gleichen Taunern, bey gelegenheit auf den Feuerplätzen oder sonst halten und mit ihnen herumziehen. In Suevia utraque classis sub generali nomine des verruchten *Tauner*-und *Zigeuner* Volks comprehenditur. Gerstlacher l. c. a. 8. In sanct. Rhen. sub generali criterio der zusammenrottirten Vagabunden veniunt. a. 2. 2.

gewohnt, oder doch eine Zeit von 4. Wochen beyfammen in einer Bande gewesen wären, und gefaehrlich geschofs oder gewuehr bey sich fübreten, oder nur 2. bisz 3. auch nur geringe diebstäble vorhin begangen, oder erweislich mit Mord, Feuer und Brand gedroht, oder sich dem Streiffcommando gewaltthätig widerfest, oder zugleich in einem andern löbl. Crayfs schon ein brandmal bekommen haetten; so sollen dieselbe beschaffenen Vmstaenden nach wegen gefaehrlicher Zusammenrottung, begenden boesen Vorsatzs, Raub und Diebstaeble auszuüben und sonst dabey fübrenden streunerisch und müßigen leben *nach genauer und vernünftiger richterl. Ermaesigung sehr beschwerenden Vmstaenden* mit dem Strang hingerichtet, und darunter auch dieienige, welche noch nicht 18. Jahr erreicht, bey denen aber die boszheit das alter erfüllet, ingleichen die Weiber, die der Bande lange angehangen und sich bey denen Kerlen aufgehalten, solche zum rauben und stehlen zusammengeholt, und entweder selbsen mit geraubt und gestohlen oder doch davon theil genommen und vermoegende leute ausgekundschaftet haben, mit begriffen und durch das Schwert vom leben zum tod gebracht werden sollen. Qualis vero hoc posteriori casu, quando scilicet de facinorosis in confortio existentibus prima vice deprehensis agitur, circumstantiarum, quae haec recensentur, concursus vel qualitas requiratur, ut exinde sufficiens, ad infigendum ultimum supplicium hostilitas elicatur, id universali vix comprehendere ausim regula, sed

secun-

secundum ipsa legum verba multum heic statuum arbitrio relictum, omnes personarum factorumque qualitates circumstantiasque probe considerare atque periculi gravitatem inde aestimare. Quum enim heic non de poena uniformi, singulis delictis applicanda, agatur, sed tota potius vitae sceleratae ratio periculaque exinde metuenda in computum veniant, seu, ut uno rem complectar verbo, defensionis necessariae bellique iura obtineant, quorum diversi gradus singulis casibus applicandi in antecessum accurate determinare impossibile est, non potest non etiam huic persecutioni arbitrarii quicquam inesse, quod Edict. suev. a. 8. ita congrue exprimit: *jedoch mit dieser modification, daß zu eines jeden hoch und loebl. Standes eigenem Ermeßsen ausgestellt bleibe, denen etwan befindenden trifftigen umstaenden nach von dieser geschaerfften Verordnung in etwas abzugeben, — nur daß das gemeine Wesen von solch losen Gesinde würklich gereinigt und in genugsame Sicherheit gesetzt werde.* m) Conspirat quoque cum eadem necessariae defensionis ratione summarius procedendi modus, ibidem praescriptus, essentialia tamen Inquisitionis requisita, sine quibus veritas factorum erui non potest, neutiquam respuens, de quo vero, quoniam legum tantummodo genium breviter indicare propositum est, plura differere haud iuvat (Edict. franc. a. 3.)

E

II. Im-

m) Discrimen inter armatos et non armatos maxime urget Edict. Rhen. a. 2.

II. Imprimis vero illa necessariae defensionis qualitas, illiusque ab ordinario puniendi iure discrimen sese ostendit intuitu ipsius exercitii iuris facinorosos perfequendi, utpote quod partem insignem supremae politiae atque tutelae constituit, adeoque sicuti et sequelae ius, illi adhaerens non potest non iis, qui superioritate gaudent territoriali, competere. Sic itaque 1) Iurisdictio criminalis, utpote mera potestas iudiciaria, leges poenales uniformes singulis delictis, ad illius ambitum vi pactorum et observantiae spectantibus, applicandi, si quidem secundum diversas regiminis germanici formulas a superioritate territoriali separata est, aut per modum servitutis iuris publici in alieno competit, superioritatem istam, cui subordinata, illiusque insignem effectum, ius, publicam securitatem quovis modo tuendi, ideoque et vagantes facinorosos perfequendi involventem, haud quaquam impedire vel excludere potest. Obtinuit insignis illa distinctio antiquissimam iam temporibus. n) Sic Missis palatinis incubuit, provincias latronibus aliisque pravis hominibus purgare. o) Postea mutato rei iudiciariae statu Imperatores tamen facinorosorum perfequutionem in viis praesertim regis et fluminibus publicis etiam

n) Conf. Charta de a. 940. qua Episcopus Metensis monasterio cuidam terram circumiacentem eiusque officialibus bannum, *excepto viae Regiae*, concessit. Calmer hist. de Lorr. T. II. prob. p. 185. conf. etiam litt. in-veft. apud Leibniz. Cod. Dipl. P. I. p. 18.

o) Cap. Caroli Calvi T. XI. §. 1. T. XII. §. 4. T. XIII. §. 1. T. XX. §. 7.

etiam per Ducum Comitum aliorumque iudicum ordinariorum provincias pagosque a legatis suis f. comitibus palatinis, iurium regalium custodibus, vicario modo exercendam, sibi vindicabant, p) aut iudicibus ordinariis, advocatis imperialibus, aliisve specialiter demandarunt. q) Notissima quoque sunt amplissima facinorosos persequendi iura, Perillustri Reipublicae Norimbergensi specialiter concessa, reiteratisque vicibus confirmata. r) Denique generaliter heic observandum, hodie, mutata rerum facie facultatem, facinorosos et graffatores persequendi et agminibus exploratoriis indagandi, quae post circulatorum originem communicatis ibi statuum consiliis viribusque in publicam utilitatem dirigi potest, ipsi iam inesse superioritati territoriali, et a quocunque Domino territoriali

E 2

etiam

p) Conf. *die Abhandlungen der Cönrbaierischen Akademie der Wissenschaften IV. Band*, in specie *von den Landpfälzen* p. 82. sq.

q) Conf. quoque *die Urkunde wegen des freyen adelichen Gerichts Wahlungen*, apud Gruben in *Obf. P. I. Obf. 2. n. 6.* p. 847. ibi: „Es geböre alles in der Gerichtsjunker Gepott und Verhott, es sey zu Hulse oder zu Kopffz, ausgenommen die Heerstraffe und Allerstrom“ et prot. not. de 1574. apud Puffendorff de *Iurisd. germ. P. II. S. V. c. un. §. 30.* ibi: „allent wat binnen Richtes vorfalle, geböre dem Gogreffen, tho richren, uthgenommen der Bischup von Bremen hebbe an der heerstrate und heernege tho verdedingen“, etc.

r) Conf. loco omnium consultissimi atque excellentissimi Domini FEVERLINI Consiliarii meritisimae egregia prorsus Commentatio de territ. Norico. p. 27. et 46. ubi simul concessionum huc spectantium extat recensio.

etiam per districtus, iurisdictione patrimoniali praeditos, in viis praesertim regis et fluminibus publicis vindicari. s) 2. Ex iisdem sequitur principiis, centenae, ad coercenda tantum crimina, secundum diversas legum pactorum et observantiae rationes illi assignata, restrictae, ius, leges atque mandata securitatem publicam concernentia, promulgandi, in specie, patientes contra facinorosos vagantes affigendi, haud competere, ideoque facultatem istam eum iure, vagantes consueto modo, indagandi, persequendi et captandi sibi vindicare immediatum vogteiae atque territorii Dominum, salva demum centenaria

Iuris-

s) Perillustres *Meister in der vollständigen Einleitung zur peinlichen Rechtsgelehrsamkeit* p. 397. *Link* de Cent. §. 29. *Ziegler* de Iur. Maj. L. II. c. 17. *Muller* de Iure facinorosos sequela praef. perf. c. 2. Differunt ab isto generali facinorosos persequendi iure specialiora conducendi iura, quae peculiari reguntur sine et ad praesentem tractationem non spectant. Hodie quidem etiam haec conducendi facultas regulariter inest superioritati territoriali, generalem securitatis publicae, commerciorum, viarumque tutelam continenti, nisi in quantum tertio ex pristini aevi reliquiis per modum servitutis iuris publici in alieno competit territorio. Tum vero ultra terminos suos limitesque haud extendendum, sed strictissime interpretandum, nec regulariter ultra malicia in actu et tempore conductus commissa admittendum, multo minus in viis, per quas illud haud competit, ut inde generalibus Domini territorialis iuribus eiusque curae publicae, quam fieri potest, minimum impedimenti obiciatur. conf. *Böhmer* ad *Carpzov.* q. 110. O. 5. *Hildebrand* de Iur. reg. in al. territ. superiorit. territ. non inf. C. II. §. 2. perillustr. *Hoffmann* de Centena subl. Suevo Hallenf. §. 25.

Iurisdictione , si de factis noxisque , vi pactorum et observantiae ad illius ambitum spectantibus , agitur. ☉ Quae tamen , cum ad nimis specialia deducant , tetigisse tantum sufficiat.

Nunc quidem satis superque sentio , innumera , quae ad illustranda principia , heic proposita , ex historiae monumentis praesertim legum romanarum , germanicarumque reliquiis depromi possent , superesse , imprimis vero , me multa adhuc debere , quae , posito hoc iurium discrimine , ad illustrandas componendasque recentiorum disputationes , de iustitia poenarum capitalium pro et contra agitatae , maximam partem ex confuso poenae conceptu , et eo praesertim , quod sub generali isto vocabulo quaevis etiam merae defensionis naturalis iura , sub imperio quoque civili conspicua , comprehenderint , ideoque pro sectarum diversitate , iustitiam poenarum capitalium negantes , sub illarum nimis amplo et erroneo complexu , etiam dictos defensionis naturalis effectus sine ratione negaverint , vel contra , iustitiam poenarum capitalium defendentes iterum sub vaga sua poenarum voce suppliciorum fa-

E 3

cultu.

☉ *Conf. Reehl. Deduct. und Erörterung der Frage , ob das Ius affigendi litteras patentes , insonderheit auch gegen die Zigenner und herrenloses Gesindel etc. der Zent- und Freisb , oder vielmehr der Vogtey- und Territorialherr sich mit Bestand Rechtens zuzuaignen habe ? de a. 1724. p. 101. sq. de Wernber de Iure affigendi publica mand. vogteiae immed. Linck de Cent. p. 41. Praebes de iniust. cent. extenf. §. 16.*

cultatem nimis evagantem statuerint, nec merae defensionis effectus, suppliciorum necessitatem unice inferentes, a poenarum foro, minime tam late patente separaverint, exortas, inferrent, et proferre potuissim, quae vero, cum praesentem scopum excederent, ad aliam occasionem servamus.

ULB Halle
003 331 415

3

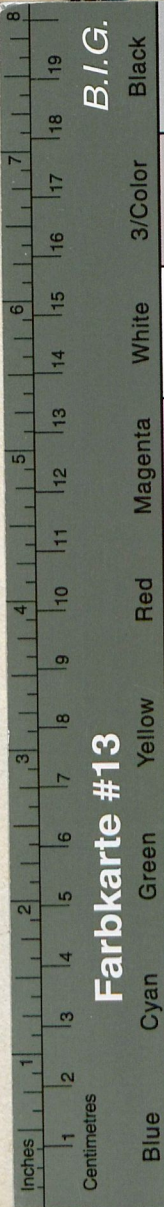

TA-0C

VD 18

8

II FRIDERICI MALBLANC
ROF. PVBL. ORD. ALTORF. ET COLLEGI
ICTORVM ASSESSORIS

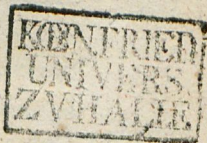
1779, 21

COMMENTATIO
DE
NIS AB EFFECTIBVS
NSIONIS NATVRALIS

ETIAM
N STATV CIVILI
BE DISTINGVENDIS
QVA SIMVL
ES GERMANICAE
S FACINOROSOS VAGANTES

DIE ZIGEUNER etc.

EXTANTES
QVE IVRA HVC SPECTANTIA
ILLVSTRANTVR.

ALTORFII
OHANNIS ADAMI HESSELII
ACADEMIAE TYPOGRAPHI.